

کدام یک از کاندیداها به معیارهای مدّ نظر امام خمینی(ره) نزدیک‌ترند؟

یکی از اصلی‌ترین متون قابل بررسی جهت مطالعه در مورد انتخاب فرد اصلح برای ریاست‌جمهوری، بیاناتی است که بنیان‌گذار جمهوری اسلامی امام خمینی (رحمة الله علیه)، بیان فرموده‌اند این نوشتار کوشیده است برخی از این معیارها را معرفی و بازشناساند.

شاخص‌هایی برای انتخاب اصلح؛

کدام یک از کاندیداها به معیارهای مدّ نظر امام خمینی(ره) نزدیک‌ترند؟

یکی از اصلی‌ترین متون قابل بررسی جهت مطالعه در مورد انتخاب فرد اصلح برای ریاست‌جمهوری، بیاناتی است که بنیان‌گذار جمهوری اسلامی امام خمینی (رحمة الله علیه)، بیان فرموده‌اند این نوشتار کوشیده است برخی از این معیارها را معرفی و بازشناساند.

خبرگزاری فارس: کدام یک از کاندیداها به معیارهای مدّ نظر امام خمینی(ره) نزدیک‌ترند؟ Tweet

#171؛ امروز کسی به شما چیزی را تحمیل نمی‌کند، شما آزادید سرنوشت خودتان را تعیین کنید. اشخاصی که نامزد می‌شوند توجه کنید متعهد به اسلام، دارای سوابق خوب، نه شرقی و نه غربی، مسلمان، پیرو احکام اسلام، ملی، دلسوز و خدمتگزار ملت و از خودتان باشد. شما خود انتخاب کنید و از تفرقه پرهیزید. بنا ندارم کسی را تعیین کنم. سوابق، تعهد به اسلام، خضوع در برابر قانون اساسی و اصل یک‌صدوده را بسنجید و خودتان انتخاب کنید. (صحیفه‌ی امام، ج 11، ص 484)

انقلاب اسلامی ایران، بر اساس تلفیق دین، دنیا، معاد، معاش، عقل و نقل، سنت و تجدد، دنیا و آخرت توانست مدلی از تولید، افزایش و توزیع قدرت را در جامعه ایجاد نماید که در علم سیاست به عنوان الگویی از الهیات سیاسی جدید مورد بحث قرار می‌گیرد. ایران روح جهان بی‌روح و سرزمین مردم آرمان‌گرایی است که اغلب متفاوت از دنیا، جهان را تعبیر می‌کنند.

سیستم حکومتی ایران بر اساس ساختارهای جمهوری اسلامی و اصل بومی ولایت فقیه شکل گرفته است. بعد از ولایت فقیه، رئیس‌جمهور دومین فرد تأثیرگذار در سیاست‌گذاری و پیشبرد جامعه محسوب می‌شود. ایران در سه دهه تجربه‌ی زیسته‌ی حکومت جمهوری اسلامی، دارای سبک خاصی از برگزاری انتخابات ریاست‌جمهوری شده است. از ثبت‌نام نامزدها تا اعلام شرایط شیوه‌ی برگزاری و تقسیم قدرت و ارزیابی عملکرد ریاست‌جمهوری، ایران دارای الگویی بومی است.

علاوه بر اندیشه‌ها، تاریخ و سیر فرهنگ سیاسی که می‌تواند بازگوکننده‌ی چرایی وضعیت موجود و نحوه‌ی انتخاب نامزدهای ریاست‌جمهوری باشد، یکی از اصلی‌ترین متون قابل بررسی جهت مطالعه در مورد انتخاب فرد اصلح برای ریاست‌جمهوری، بیانات و فرارزهایی است که رهبر و بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران، امام خمینی (رحمت الله علیه)، بیان فرموده‌اند. امام خمینی توانست فقه را از حالت فردی به شکل اجتماعی و سیاسی تبدیل کند و از سوی دیگر، به عنصر مصلحت در اجتهاد به قدری بها داد که عقلانیت برآمده از اسلام سیاسی او در فقه شیعه، حکومت را که اصلی‌ترین نماد عقلانیت به شمار می‌آید تأسیس کرد.

قانون‌محوری و شناخت قانون اساسی و احترام و التزام عملی به همه‌ی بندهای آن، اصلی‌ترین شاخص در انتخاب اصلح است؛ یعنی فردی که این اصول را بداند، شایسته‌ی مقام ریاست‌جمهوری است و امام خمینی کاملاً در قالب قانون اساسی شاخص معرفی می‌کند.

آنجا که امام خمینی (رحمت الله علیه) فرمودند من به پشتیبانی این ملت دولت تعیین می‌کنم، عقل سیاسی معاصر ایران در حکومت‌مندی (یعنی یگانگی دولت و ملت) شکل گرفت. امام خمینی (رحمت الله علیه) توانست یک تئوری سیاسی را عرضه کند و خود یکی از اجراکنندگان آن بود. در زمان ایشان، قانون اساسی نوشته شد و شکل جمهوری اسلامی به عنوان حکومت در ایران برگزیده شد.

اکنون در انتخابات ریاست‌جمهوری یازدهم، که سه جریان اصلاح‌طلب، میانه‌رو و اصول‌گرا حضور دارند، یکی از مباحث بسیار مهم این است که کدام یک از نامزدها بیشتر به الگوی مد نظر امام خمینی نزدیک هستند. به عبارت دیگر، مجموعه‌ی اندیشه‌ها و گزاره‌های صادرشده از زبان امام خمینی (رحمت الله علیه) راجع به انتخاب ریاست‌جمهوری، به کدام یک از نامزدها نزدیک است و انتخاب اصلح باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد.

1. قانون اساسی

بیشترین گزاره مربوط به قانون و به خصوص قانون اساسی است. فرق کشورهای استبدادی و توتالیتر با کشورهای دموکراتیک و آزاد، در وجود قانون اساسی است. امام خمینی به شدت طرفدار قانون اساسی بودند و یکی از اولین تأکیدات ایشان بر قانون اساسی است. در قانون اساسی، مجموعه‌ی حقوق و وظایف تعیین شده و بیان شده است حکومت از چه اعضایی تشکیل شده و چه مسئولیتی بر عهده‌ی هر یک از قوا گذاشته شده است.

امام خمینی (رحمت الله علیه) می‌فرمایند نامزدی را انتخاب کنید که قانون اساسی را بشناسد و به آن احترام بگذارد. قانون اساسی را ملاحظه کنید، همه‌ی صفات ریاست‌جمهوری آمده است. هر که این صفات را داشت، شایسته‌ی این مقام است و به او رأی دهید (صحیفه‌ی نور، ج 12، ص 62).

در نظر امام خمینی (رحمت الله علیه)، هیچ جمله‌ای بالاتر از قانون اساسی نیست؛ بلکه مجموعه‌ی ویژگی‌هایی که ایشان ذکر می‌کنند، دقیقاً در قانون اساسی آمده است. رئیس‌جمهور اصلح فردی ایرانی، مدیر، شناخته‌شده و مشهور به مذهب و سیاست و با سابقه‌ی اجرایی است. امام خمینی می‌گوید فردی اصلح است که به قانون اساسی احترام بگذارد و در برابر آن خاضع باشد. بنابراین قانون‌محوری و شناخت قانون اساسی و احترام و التزام عملی به همه‌ی بندهای آن، اصلی‌ترین شاخص در انتخاب اصلح است؛ یعنی فردی که این اصول را بداند، شایسته‌ی مقام ریاست‌جمهوری است و امام خمینی کاملاً در قالب قانون اساسی شاخص معرفی می‌کند.

2. حکمرانی بر خود

دومین ویژگی که رئیس‌جمهور باید داشته باشد به ملاک‌های کیفی و اخلاقی برمی‌گردد که چندان قابل سنجش بیرونی نیست و بیشتر معیار درونی دارد. امام خمینی (رحمت الله علیه) راه اصلاح جوامع را به خود انسان‌ها برمی‌گرداند و می‌گوید: اگر انسان‌ها توانایی حکمرانی بر خود، یعنی تقوا داشته باشند، می‌توانند جامعه را اصلاح کنند. برخورداری از اخلاق و تقوا داشتن صفتی است که باید در مورد نامزدها مورد توجه قرار گیرد. کسی می‌تواند بگوید اصلح را انتخاب کرده است که صفت اخلاق و حکمرانی بر خود را در نامزدها بررسی کند و بسنجد کدام یک به تقوا و پیروز شدن بر هوای نفس مسلط‌تر هستند. امام خمینی (رحمت الله علیه) می‌فرمایند دوست داشتن دنیا مادر همه خطاها به شمار می‌رود (صحیفه‌ی نور، ج 12، ص 141).

طبق بیانات ایشان در مورد انتخاب فرد اصلح برای ریاست‌جمهوری، هر کس که ضعیف‌النفس باشد و از هوای نفس پیروی کند، نمی‌تواند مردم جامعه را به سعادت برساند. سیاست از درون انسان‌ها شروع می‌شود و اخلاق و تقوا کلیدواژه‌ی سیاسی اسلام است.

داشتن صفات اخلاقی شایسته، یعنی توانایی حاکم کردن صفات خیر و نیکو بر خود، الزام کیفی رئیس‌جمهور است که البته بیشتر معیار درونی دارد و به دست خود نامزدهاست.

3. پایبندی به احکام اسلامی

انقلاب اسلامی ایران برآمده از فرهنگ سیاسی ایرانیان است که اصول آرمان‌گرایی و رسیدن انسان‌ها به سعادت از اهداف آن محسوب می‌شود. ایرانیان دین و سیاست و دنیا و آخرت را با عقل نقل‌گرا به هم آمیخته‌اند. بر این اساس، پیاده کردن دستورات خداوند و پیامبران و همین طور ائمه واجب است. احکام اسلام و پیاده کردن دستورات خداوند و حرکت در جهت رضایت او، غایت نظام جمهوری اسلامی ایران است و همه‌ی تلاش‌ها در جهت حاکم کردن اقتصاد، سیاست و فرهنگ اسلامی در این جهت است. طبیعی است که انتخاب اصلح برای ریاست‌جمهوری مربوط به فردی است که احکام اسلامی را می‌شناسد و به مراجع احترام می‌گذارد. مشهور بودن به فرد مذهبی و مقید بودن به احکام اسلام گونه‌ای از تعهد را ایجاد می‌کند که لازمی منصب ریاست‌جمهوری است.

امام (رحمت الله علیه) می‌فرماید: فردی که می‌خواهد عهده‌دار ریاست‌جمهوری شود، باید از خداوند کمک بگیرد و به دستورات او پایبند باشد. مقید بودن به قوانین و احکام الهی در جامعه‌ی اسلامی در مورد انتخاب اصلح، معیار مهمی به شمار می‌آید (صحیفه‌ی امام، ج 19، ص 370).

4. مردمی بودن

علاوه بر مسلمانی، اخلاق‌مدار و متعهد بودن، در انتخاب اصلح باید شاخص مردمی بودن را نیز مورد توجه قرار داد. به این معنا که انقلاب اسلامی در شرایطی شکل گرفته است که بسیاری از اقشار و طبقات جامعه فقیر و حاشیه‌ای بودند. اغلب نیروهای انقلابی را روستاییان و شهرنشینانی تشکیل می‌دادند که خواستار برقراری عدالت، یعنی نابودی فقر و کاهش فاصله‌ی طبقاتی و بهره‌مندی همه‌ی طبقات از حداقل امکانات بودند.

امام خمینی (رحمت الله علیه) توانستند زبان گویای طبقات پایین و محرومان جامعه باشند. فلسفه‌ی سیاسی جمهوری اسلامی ایران توجه به اقشار آسیب‌دیده و حاشیه‌ای است. امام خمینی اعتقاد بسیاری به برقراری عدالت و رسیدگی به حال مستضعفان و پابرهنگان داشتند و در مورد انتخاب اصلح می‌فرمودند: باید فردی را انتخاب کنید که از طبقه‌ی پایین جامعه باشد و مردم محروم و مستضعف را درک کند تا برای آن‌ها برنامه‌ریزی کند. از طبقه‌ای باشد که محرومیت و مظلومیت مستضعفان را لمس کرده باشد و حامی و طرفدار آن‌ها باشد. امام علی (علیه السلام) نیز از طبقه‌ی پایین جامعه بودند و سبک زندگی ایشان، رسیدگی به حال محرومان بود (صحیفه‌ی امام، ج 11، ص 36).

حکومت علوی فردی را انتخاب می‌کند که بیشترین شباهت را به امام علی (علیه السلام) دارد که طرفدار مستضعفین باشد (صحیفه‌ی امام، ج 21، ص 423). کسانی را انتخاب نکنید که اشراف‌زاده و بی‌درد باشند و کوخ‌نشینان را فراموش کنند (صحیفه‌ی امام، ج 17، ص 376).

به صرف اخلاق و صفات کیفی، نمی‌توان نامزدها را برای ریاست‌جمهوری تعیین کرد. تجربه و سابقه‌ی مدیریتی آن قدر اهمیت دارد که امام می‌فرمایند در انتخاب اصلح خود برای ریاست‌جمهوری، دقت کنید به سوابق اجرایی و کارهایی که نامزدها انجام داده‌اند.

5. تخصص و مدیریت

اینکه جمهوری اسلامی ایران سه دهه با افتخار و سربلندی و داشتن استقلال کامل در سیاست خارجی و الگوی کارآمد در سیاست داخلی توانسته است روی پای خود بایستد و به هیچ کشوری وابسته نباشد، به خاطر تولید الگوهای تخصصی سیاست‌گذاری است. نمی‌توان به اخلاق، اسلام و معیارهای کیفی و صفات اخلاقی، انقلابی و اسلامی، به عنوان تعهد تکیه کرد و تخصص را کنار گذاشت. در فرموده‌های امام خمینی (رحمت الله علیه)، گزاره‌های بسیار زیادی راجع به تخصص و داشتن تجربه و مدیریت آمده است. فردی می‌تواند به عنوان اصلح معرفی شود که سابقه‌ی اجرایی و مدیریتی بالایی داشته باشد و تجربه‌ی او در امور سیاست‌گذاری و حکومت‌مداری شهره باشد تا بتواند کارایی نشان دهد (صحیفه‌ی امام، ج 11، ص 370).

یکی از عواملی که باعث می‌شود مردم راضی باشند و معاش شهروندان به خطر نیفتد داشتن تخصص در رأس حکومت است. به صرف اخلاق و صفات کیفی، نمی‌توان نامزدها را برای ریاست‌جمهوری تعیین کرد. تجربه و سابقه‌ی مدیریتی آن قدر اهمیت دارد که امام می‌فرمایند در انتخاب اصلح خود برای ریاست‌جمهوری، دقت کنید به سوابق اجرایی و کارهایی که نامزدها انجام داده‌اند. سوابق قبل و بعد از انقلاب آن‌ها را بسنجید. شایسته‌ترین، تواناترین و کارآمدترین افراد را انتخاب کنید. لایق و شایسته بودن به معنای تخصص و سابقه‌ی مدیریتی و اجرایی است.

روح‌الله اسلامی؛ دانشجوی دکترای علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبایی

منبع: برهان